

ارز دولتی؛ چاقویی دولبه برای آزمایشگاهیان

آزمایشگاه های تشخیص طبی از مهم ترین اجزای نظام سلامت کشور محسوب می شود که نقشی اساسی در پیشگیری، تشخیص، درمان و پایش بیماری ها دارند.

باین حال برای ایفای این نقش، نیازمند استفاده از تکنولوژی به روز دنیا، کیت و فرآورده های تشخیصی معتبر و .. است که دستیابی به تمام این موارد نیازمند منابع مالی است. در حقیقت، تزریق به موقع منابع مالی در بخش آزمایشگاه، ارتقای کیفیت خدمات به بیماران را میسر می کند و بدون تامین منابع مالی، بکارگیری تجهیزات و کیت های معتبر و همچنین تست های تشخیصی جدید ممکن نیست. چیزی که امروز شاهد آن هستیم، اینست که معوقات پرداختی های بیمه ها در شرایطی است که افزایش تعرفه در بخش آزمایشگاه طی سال های گذشته ناچیز بوده است و از طرفی آزمایشگاه مجبور به پرداخت به موقع حقوق پرسنل، هزینه های کیت، تعمیر تجهیزات و هزینه های کنترل کیفی و... هستند که این امر تاثیر مستقیم بر کیفیت ارائه خدمات خواهد داشت. چنانچه در طی سال های اخیر، شاهد تعطیلی تعداد زیادی از آزمایشگاه ها در تهران و شهرهای دیگر بودیم.

این روزها، هریک از بخش های نظام سلامت با مشکلات و چالش های متعددی روبرو است. نظام آزمایشگاهی نیز همانند سایر بخش های سلامت کشور، با مشکلاتی دست و پنجه نرم می کند. از مسائل مربوط به منابع مالی نظام سلامت گرفته تا منابع انسانی و زیرساخت های تجهیزاتی و غیره... اگر آزمایشگاه ها نتوانند مطابق استانداردهای روز دنیا تجهیزات خود را به روز کنند، از ارائه یکسری آزمایشات تخصصی به بیماران ناتوان خواهند بود که ضرر آن در نهایت متوجه مردم می شود و این در حالی است که همه فعالان و خدمتگزاران عرصه سلامت در قبال مردم، مسئول بوده و باید پاسخگوی نیازهای تشخیصی و درمانی جامعه پزشکی و بیماران باشند.

این گزارش در حقیقت، اولین لایوماهنامه تشخیص آزمایشگاهی درخصوص چالش های اقتصادی حوزه علوم آزمایشگاهی است. مهمان این لایو اختصاصی، دکتر عمادالدین حسینی تودشکی، مخترع، مشاور و مدرس در حوزه های کارآفرینی، مدیریت و کسب و کار بود که مشروح این مصاحبه را در ادامه می خوانید.

کم تجهیزاتی که ارز بری کمتری داشتند از رده خارج شدند و در نهایت یک سری مصرفی ها و قطعات خیلی ضروری مانند کیت های آزمایشگاهی باقی ماند. متأسفانه از آغاز سال ۱۴۰۰، مشکلات مربوط به تخصیص ارز برای کیت های آزمایشگاهی دوباره مطرح شد به نحوی که هم اکنون شرکت های تجهیزات آزمایشگاهی در این باره دچار مشکل شده و قادر به برنامه ریزی برای سال آینده نیستند.

از زمانی که تحریم ها برای بار دوم برقرار شد، چالشهای زیادی برای نظام اقتصاد سلامت کشور بوجود آورد، بخصوص از سال ۹۷، هیات وزیران مصوبه ای را تهیه کردند و در این زمینه لیستی تهیه شد، مبنی بر حذف ارز دولتی از تجهیزات پزشکی و آزمایشگاهی و این ارز دولتی را برای این لیست از تجهیزات پزشکی و آزمایشگاهی حذف کردند و تنها به تعداد محدودی از تجهیزات مصرفی پزشکی و کیت های آزمایشگاهی ارز تخصیص پیدا کرد. کم

در ابتدای این گفتگو، دکتر حسینی با اشاره به معضلات و چالش های پیش روی جامعه آزمایشگاهیان در پاسخ خبرنگار ماهنامه گفت: اولین مشکلی که در حوزه آزمایشگاه وجود دارد، مسائل مالی و اقتصادی است که باید برای آن راه حل مناسبی پیدا کرد. ما می خواهیم بدانیم چه محدودیت ها و مشکلاتی در این زمینه برای شرکت ها و جامعه آزمایشگاهیان کشور وجود دارد و شما چه راهکارهایی را در این زمینه می توانید ارائه دهید.

وی افزود: از ابتدای سال ۱۴۰۰، سیاستی تحت عنوان سیاست حجمی ایجاد شد و از شرکت های تجهیزات آزمایشگاهی متوسط میزان وارداتشان رادر سه سال گذشته برای ارز بری به عنوان خوداظهاری گرفتند و بر اساس متوسط واردات سه سال گذشته، نوعی سهمیه بندی ارز برای کیت های شرکت های آزمایشگاهی در نظر گرفتند. همانگونه که می دانید زمانی که ما کیت آزمایشگاهی را سهمیه بندی می کنیم، در واقع مانند اینست که تست های تشخیصی را برای یک سال سهمیه بندی کنیم و خودمان پیش بینی کنیم که در سال چه تعداد تست مورد نیاز است؟ یا چند نفر در سال مشکل تیروئید خواهند داشت؟ یا چند نفر ویتامین D3 خونشان کاهش خواهد داشت؟

در نتیجه با ایجاد محدودیت و سهمیه بندی ارز برای کیت های آزمایشگاهی، چالش بزرگی در این حوزه ایجاد شد. در حال حاضر به طور شفاهی اعلام شده است که احتمالاً ارز دولتی را به طور کامل از کیت های آزمایشگاهی حذف خواهند کرد و این روند، معضل بزرگی را بر سر راه شرکت های آزمایشگاهی و هم جامعه آزمایشگاهیان ایجاد خواهد کرد.

دکتر حسینی در ادامه اظهار داشت: در درجه اول میخوام مشکلاتی را که صرفاً شرکت های تجهیزات آزمایشگاهی با آن مواجه شده اند را توضیح دهم. درحقیقت، تمام مشکلات از ارز دولتی و چند نرخ شدن ارز نشات می گیرد. زمانی که تعرفه خدمات آزمایشگاهی متناسب با افزایش هزینه های آزمایشگاه تغییر نکند، هم برای کیفیت خدمات آزمایشگاهیان و هم سود دهی آزمایشگاه ها مشکلات زیادی به وجود خواهد آمد و هر دومورد را تحت الشعاع قرار خواهد داد.

به تعدیل نیرو بزنند، در نتیجه سبزی شرکت ها کوچکتر شد.

مشکل دیگری که شرکت های آزمایشگاهی با آن مواجه شدند، بحث نقدینگی بود. همانطور که می دانید در چند سال اخیر حجم مطالبات شرکت های خصوصی از بخش دولتی افزایش پیدا کرده است. در واقع بخش اعظم مشتریان شرکت های آزمایشگاهی، همان بیمارستان ها و شرکت های آزمایشگاهی هستند که خرید های زیادی از شرکت ها انجام می دهند. متأسفانه حجم بدهی دولت به این شرکت ها بشدت افزایش پیدا کرده، در نتیجه شرکت های آزمایشگاهی مشکل نقدینگی پیدا کرده اند. از سوی دیگر همانگونه که می دانید در صنعت تجهیزات آزمایشگاهی، عموماً شرکت ها در سبزی متوسط و کوچک بوده و به نوعی خود گردان محسوب می شوند که منابع مالی محدودی داشته و امکان ورود به بورس و جذب سرمایه از سازمان بورس را ندارند، بنابراین چون منابع مالی محدودی دارند، لازم است که نقدینگی آنها تامین شود، در صورتی که به دلیل بالا رفتن حجم مطالباتشان از دولت،

وی ادامه داد: شرکت های تجهیزات آزمایشگاهی کشور به سه گروه تقسیم می شود: گروه اول شرکت های وارد کننده و گروه دوم شرکت های تولید کننده که به نحوی صادر کننده هم هستند. گروه سوم نیز شرکت هایی هستند که در نظام توزیع و پخش فعالیت دارند که هر سه گروه در تحولات اخیر دچار مشکلات زیادی شدند.

شرکت های وارد کننده با محدود شدن ارز و تبدیل ارز دولتی به ارز نیماء، مشتری های زیادی را از دست دادند. با کاهش حجم فروش، مارکتینگشان نیز افت پیدا کرد و ناچار شدند دست

زمانی که تعرفه خدمات آزمایشگاهی متناسب با افزایش هزینه های آزمایشگاه تغییر نکند، هم برای کیفیت خدمات آزمایشگاهیان و هم سود دهی آزمایشگاه ها مشکلات زیادی بوجود خواهد آمد و هر دومورد را تحت الشعاع قرار خواهد داد

مشکلات نقدینگی شرکت ها نیز افزایش یافته است.

مشکل دیگر شرکت های آزمایشگاهی، بحث های بروکراتیک تخصیص ارز است، بدین صورت که سفارشات را به صورت ریالی از مشتری های دریافت می کنند و درصفت تخصیص سهمیه ارز دچار مشکل می شوند و این ارزها یا بصورت محدود به آنها تخصیص می یابد، یا کلاً تعلق پیدا نمی کند و یا انقدر این پروسه طول می کشد که شرکت ها بی خیال ارز می شوند؛ با ادامه این روند بسیاری از شرکت ها نمایندگی هایشان را از دست می دهند و یا ساینز مارکتشان کوچکتر می شود و ناچار می شوند که دست به تعدیل نیرو بزنند.

در سال های اخیر زمانی که برجام برقرار بود، اقتصاد آزمایشگاه چرخش خوبی داشت، بسیاری از شرکت ها دستگاه ها و کیت هایشان را، در ازای خرید حجم معینی از کیت در ماه، به صورت امانی در اختیار آزمایشگاه ها قرار می دادند، ولی از زمانی که ارز دولتی از دستگاه های آزمایشگاهی برداشته شد، دیگر هیچ شرکتی دستگاه ها را به شرط کیت را به آزمایشگاه ها واگذار نکرده است. نرخ ارز دولتی ۴۲۰۰ تومان هست، ولی ارز نیمایی که برای واردات استفاده می شود ۲۴ هزار تومان است و این امر تبدیل به معضلی بزرگ برای شرکت های آزمایشگاهی شده، چراکه شرکت ها مشتریان زیادی را از دست دادند. هم اکنون نیز وضعیت ارز شرکت ها معلوم نیست و کسی نمی داند که در سال آینده ارزی برای کیت هایشان تخصیص پیدا خواهد کرد یا نه؟!

وی ادامه داد: به طور کلی همه چیز وابسته به برجام است و حتی شایعاتی در میان شرکت های آزمایشگاهی مبنی بر

عدم تخصیص ارز برای کیت وجود دارد که علت آن کند شدن روند تخصیص ارز است. تا همین الان هم شرکت ها، مقدار زیادی کیت فروخته اند، ولی هنوز ارزی دریافت نکردند و نمی توانند ثبت سفارشی برای سال آینده انجام دهند.

وی در بخش دیگری از این گفتگو با اشاره به این موضوع که بحث اصلی خود آزمایشگاه های تشخیص طبی هستند، اظهار داشت: بخش های کلیدی

عدم حمایت جدی بیمه ها باعث خواهد شد که به مرور بیماران کم بضاعت، مسایل مربوط به تشخیص و درمانشان را جدی نخواهند گرفت و نظام سلامت دچار مشکلات اساسی خواهد شد و بسیاری از آزمایش ها غربالگری ها خودبخود حذف خواهد شد

آزمایشگاه ها شامل سه بخش است:

- آزمایشگاه کلینیکال
  - آزمایشگاه پاتولوژی
  - آزمایشگاه جنین شناسی و ژنتیک؛
- عموماً آزمایشگاه هایی که در کشور وجود دارند از نوع آزمایشگاه های کلینیکال است که دارای بخش هایی چون بیوشیمی، هورمون شناسی و میکروب است.

همانگونه که می دانید، بیشترین مصرف کیت در بخش های بیوشیمی و هورمون شناسی است. خوشبختانه کشور ما در بخش بیوشیمی به لحاظ تولیدی، خودکفا محسوب می شود و ارز دولتی برای کیت هایی که مشابه داخلی دارند، برداشته شده و عموماً کیت های

بیوشیمی ارز دولتی ندارند و اگر شرکتی بخواهد کیت بیوشیمی خارجی وارد کند، باید چند برابر مشابه داخلی هزینه کند، لذا هیچ آزمایشگاهی زیربار چنین هزینه ای نمی رود.

در واقع بخش اصلی که چالش اصلی آزمایشگاه هاست، بخش هورمون شناسی است.

همانگونه که می دانید، بخش هورمون شناسی به سه روش دستی، نیمه دستی و بخش تمام اتوماتیک تست هایش تقسیم می شود.

روش های قدیمی، همان روش های الایزا دستی بوده که بعد ها تبدیل به اتوماتیک و تمام اتوماتیک شد و در نهایت روش های مبتنی بر کمی لومینسانس و الکتروکمی لومینسانس باب شد که به جهت دقت، سرعت، کیفیت و تکرارپذیری در سطح بالاتری قرار دارند. چالشی که هم اکنون بسیاری از آزمایشگاه ها با آن دست و پنجه نرم می کنند این است که امسال تا قبل از کیت های کمی لومینسانس، آزمایشگاه های توانستند تا سه برابر تعرفه الایزا، از مریض پول دریافت کنند، ولی امسال بیمه ها زیربار نرفتند و این امکان را حذف کردند. در نتیجه آزمایشگاه هایی که تکنولوژی روز دنیا را با دستگاه فول اتوماتیک ارایه می دادند، ناچار به حذف این روش شدند و دوباره و به روش دستی برگشتند.

یکی دیگر از نگرانی های عمده مدیران بخش آزمایشگاه ها این است که قبلاً دستگاه های اتوماتیک در حوزه هورمون و دستگاه های با تکنولوژی کمی لومینسانس را رایگان دریافت می کردند، ولی در شرایط کنونی، به دلیل حذف ارز دولتی، شرکت ها دیگر تجهیزات را به صورت امانی تحویل نمی دهند و آزمایشگاه ها ناچارند چندین برابر هزینه

کنند تا آن دستگاه را بخرند از طرفی وقتی نمی توان آزمشری سه برابر تعرفه الایزا هزینه دریافت کرد، لذا در چنین شرایطی اصولا خرید دستگاه اشتباه و به ضرر آزمایشگاه است و روشن است که در این میان، ضرر اصلی بر بیمار تحمیل می شود، چراکه کیفیت، دقت و تکرار پذیری در روش های دستی به شدت افت می کند، در صورتی که در سیستم های اتوماتیک و رباتیک خطا به صفر می رسد و روش های کنترل کیفی که در روش اتوماتیک موجود است، اصلا قابل مقایسه با روش دستی با حجم زیاد خطا نیست.

وی ادامه داد: چه برجام تحقق پیدا کند و چه نکند، در هر صورت، حذف ارز دولتی اجتناب ناپذیر است، چراکه اقتصاد سالم، اقتصادی است که نرخ ارز در آن یکسان باشد. زمانی که ارز چند نرخی شود، از همانجاست که فساد و قاچاق معکوس نیز رونق می گیرد. حتی با فرض اینکه کیت را با ارز دولتی وارد بازار کنید نیز، اختلاف قیمت با ارز بازار به قدری زیاد است که همین کیت به صورت قاچاق معکوس، به کشورهای همسایه ارسال می شود.

دکتر حسینی خاطرنشان ساخت: بهترین راه حلی که در این زمینه می توان ارایه داد، اینست که ارز دولتی کلا حذف شود، چرا که ارز دولتی در هر دو صورت چه برای کیت ها اختصاص پیدا کند و چه نکند، سرآغاز فساد است و اصولا باید حذف شود و سوبسیدی که به آزمایشگاه ها اعطا می شود، باید سوبسیت بیمه ای و دارای پشتوانه بیمه ای داشته باشد.

بسیاری از آزمایشگاه های ما با بیمه های تکمیلی و پایه سر و کار دارند، چرا که هزینه ها بقدری زیاد است که عملا برای بیماران ممکن نیست که هزینه معالجات و تست ها را بصورت ازاد پرداخت کنند، از سوی دیگر بیمه ها نیز بدهی زیادی

به آزمایشگاه ها دارند و همین مشکل نقدینگی را آزمایشگاه ها هم دارند. البته تا قبل از تحریم ها وضعیت آزمایشگاه ها تا حدودی بهتر بود و خرید هایی که از شرکت ها انجام می شد، نیز مدت دار بود و آزمایشگاه ها می توانستند پول خرید تجهیزات را بعد از سه ماه پرداخت کنند، ولی در حال حاضر هیچ شرکتی حاضر نیست به صورت پرداخت های مدت دار با آزمایشگاه ها تعامل داشته باشد و اگر

در حال حاضر هیچ شرکت تجهیزات آزمایشگاهی حاضر نیست به صورت پرداخت های مدت دار با آزمایشگاه ها تعامل داشته باشد و اگر ارز دولتی حذف شود، چیزی در حدود شش تا هفت برابر هزینه اضافه بر دوش آزمایشگاه ها تحمیل خواهد شد

ارز دولتی حذف شود، چیزی در حدود شش تا هفت برابر هزینه اضافه بر دوش آزمایشگاه ها تحمیل خواهد شد. در حقیقت بزرگترین چالش کنونی این است که آیا متناسب با این تغییرات، تعرفه خدمات آزمایشگاهی هم افزایش خواهد پیدا کرد یا نه؟ چرا که ما همه ساله حدود ده تا پانزده درصد افزایش تعرفه را شاهد هستیم داریم، چنانچه تعرفه شش یا هفت برابر افزایش پیدا کند، مابه التفاوت آن را یا بیمار باید بدهد، یا بیمه به مردم پرداخت کند.

حتی همین الان هم بسیاری از بیماران جهت پرداخت هزینه های آزمایشگاهی دچار مشکل هستند و گاه اظهار می کنند که از نسخه طولانی پزشک، تنها تست های مهم را فقط می توانند انجام

دهند، چراکه توان پرداخت هزینه کل تست های درخواستی پزشک را ندارند، لذا تنها راه حل این قضیه، حمایت بیمه هاست و این حمایت ها باید به گونه ای باشد که به آزمایشگاه ها پول تزریق کنند، نه اینکه مدت زمان پرداخت ها ماه ها و سال ها به طول بیانجامد.

با ادامه این وضع و عدم حمایت جدی بیمه ها، به مرور بیماران کم بضاعت، مسایل مربوط به تشخیص و درمانشان را جدی نخواهند گرفت و نظام سلامت دچار مشکلات اساسی خواهد شد و بسیاری از آزمایش ها غربالگری ها خودبخود حذف خواهد شد.

وی افزود: به عنوان مثال، یکی از مهمترین تست های غربالگری، غربالگری جنین است که هزینه های بسیار بالایی را بردوش خانواده ها تحمیل می کند. فرض کنید که خانواده ای به دلیل عدم استطاعت مالی نتوانند این تست ها را بگذرانند. در مقیاس وسیع، روشن است که چه فاجعه ای بار خواهد آمد و ما بزودی شاهد تولد نوزادان ناقص و مشکل دار خواهیم بود. یا در مورد تست های غربالگری سرطان هم وضعیت همین گونه است و اگر این تست ها به طور مرتب و دوره ای انجام نشود، بزودی شاهد سونامی سرطان در کشور خواهیم بود. اگر این حمایت ها از سوی بیمه ها اعمال نشود، به مرور آزمایشگاه های کوچک ورشکست می شوند و آزمایشگاه های متوسط ناچار می شوند که به خاطر جبران هزینه ها، تعداد زیادی از آزمایش هایشان را به آزمایشگاه های بزرگتر بفرستند و به قول دوستی، از آزمایشگاه های بزرگ، آزمایشگاه های کوچک را می خورند!

ادامه این گفتگو در شماره آینده ماهنامه تشخیص آزمایشگاهی به چاپ خواهد رسید....